
Pázmány Law Working Papers

2014/29

Szabó Endre Győző
Személyes adat kezelése után
fizetendő termékdíj – avagy
összük meg a megosztott adatok
hasznát!

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Pázmány Péter Catholic University Budapest
<http://www.plwp.jak.ppke.hu/>

Személyes adat kezelése után fizetendő termékdíj – avagy
összük meg a megosztott adatok hasznát

Adatvédelmi szakértők kiemelt jelentőséget tulajdonítanak az Európai Unió Bíróság tavasszal született döntésének¹ a Google keresőmotor spanyolországi leányvállalatával kapcsolatban. A magyar adatvédelmi hatóság közleményben² üdvözölte az ítéletet, kiemelve, hogy többek között az „örök időre szóló nyilvánosság” tilalma olvasható ki az ítéletből.

Az ítélet kiindulópontja gazdasági vonatkozású

A luxemburgi döntés valóban mérföldkő az európai adatvédelmi jogban, kimondta ugyanis, hogy az egyén egy bizonyos idő elteltével még a jogszerűen nyilvánosságra került személyes adatai kapcsán is kérheti azok eltávolítását a keresőmotor által listázott eredményekből. Jelenleg folynak az egyeztetések az európai adatvédelmi hatóságok és a keresőmotorok között arról, hogy pontosan milyen módon kell az ítéletet a gyakorlatba átültetni.

Az ítélet jelentőségéről szólva leginkább a „felejtés jogát” szokták említeni. A magánszféra-védelem mellett érdemes azonban az ítélet indokolásának az adatvédelmen messze túlmutató jelentőségű állításait is elemezni. Akkor, amikor az ítélet az európai jog alkalmazandóságát állapítja meg, gyakorlatilag egy egyszerű üzleti tényből indul ki: a Google spanyolországi leányvállalata (Google Spain) profitjának megtermeléséhez európai polgárok adatait használja fel. A leányvállalat szerepét elemezve a Bíróság rögzítette,³ hogy „a Google Search-höz hasonló, harmadik államban letelepedett, azonban a tagállamok egyikében szervezettel rendelkező vállalkozás által működtetett keresőmotort kiszolgáló személyesadat-kezelés e szervezet „tevékenységeinek keretében” végzett adatkezelésnek minősül, ha a szervezetet arra hozták létre, hogy ebben a tagállamban biztosítsa az e keresőmotor által kínált reklámhelyek értékesítését és reklámozását, amelyek a keresőmotor által nyújtott szolgáltatás nyereségességét szolgálják”.

Akkor, amikor a kereső az eredmények között sorrendet állít fel, akkor egyrészt fizetős szolgáltatás keretében teszi (díj ellenében kiemelt helyen jelenik meg a találat), másrészt pedig szolgáltatásának minőségét javítja a felhasználók szokásainak pontos feltérképezése révén. Ahhoz tehát, hogy a Google spanyol verziója profitot termelhesen, a spanyol polgárok (spanyolországi felhasználók) adataira, azok elemzésére van szükség. Személyesre és személyes jellegű megosztottra egyaránt. A helyi kötődésű adatok felhasználását a Bíróság érvelésében döntőnek találta akkor, amikor kimondta, hogy a Google tevékenységére az európai jog alkalmazandó.

A Google kereső szerte Európában láthatóan a polgárok legnagyobb meglepedésére használható. A Google részesedése Európában a keresőmotor piacon nagyobb, mint hazájában, az Egyesült Államokban. Németországban a Google részesedése 91,2% a keresőmotor piacon. Az 1998-ban alapított Google 2013-ban már 14 milliárd dolláros nyereséget ért el.⁴ Gigantikus bevételei mögött felhasználók milliárdjai állnak. A felhasználóknak pedig mérhetetlen mennyiségű adata: keresési szokásai, preferenciái, fogyasztói jellemzői. Sokszor maga a fogyasztó sem tudja, hogy a világhálón

---

¹ A C-131/12. sz. ügyben 2014. május 13-én hozott ítéletet az Európai Unió Bírósága

² http://naih.hu/files/2014_05_16_kozlemeny_keresomotorok.pdf

³ A Bíróság ítéletének 55. pontja

⁴ Az adatok a Frankfurter Allgemeine Zeitung 2014. április 17-én megjelent kiadásában nyilvánosságra hozott „Warum wir Google fürchten” (Miért félünk a Googletól), az Axel Springer kiadó vezetője, Mathias Döpfner által Eric Schmidtnek címzett nyílt levélből származnak

megjelenő magatartásából milyen további, sokszor aranyat érő következtetések vonhatók le, fogyasztói minták rajzolhatók meg.

Az információs önrendelkezés a magyar jogban

A személyes adatok védelméhez való jog az 1989-es alkotmánymódosításban a lehető legtermészetesebb módon fogalmazódott meg. Az alapjogot interpretáló alkotmánybírói ítélet egy meglehetősen szűkre szabott logikai keretet alkotott. Az Alkotmánybíróság határozata szerint vagy az érintett maga rendelkezik az adatával, vagy a jogalkotó törvényi szinten írja elő az adatok kötelező kezelését. Utóbbit csak kivételes esetekben, és a közérdekkel alátámasztott módon teheti meg.⁵

Az adatok felhasználását illetően a kiindulópont tehát az egyén döntése. Ő maga dönt főszabály szerint a rá vonatkozó információk mással való megosztásáról, a felhasználás további céljáról. Egy dologra azonban nem gondolt, nem gondolhatott testület: hiába ruházzuk fel az egyént azzal a jogával, hogy a korábban megadott hozzájárulását visszavonhassa, ha ez lehetetlen. Nem jogi érveken, hanem a technológia sajátosságaiból fakad a válasz: ha valaki az on-line közegben osztja meg személyes adatát, többé nem tud kontrollt gyakorolni azok felett. Ez az állítás nem hordoz értékítéletet, egyszerűen tény, amellyel számolnunk kell, és a többi ténnyel együtt értékelve kell a megfelelő következtetéseket levonnunk.

A 2011-es új adatvédelmi törvényünk⁶ az egyéni döntések hangsúlyozásában talán még tovább ment, mint a rendszerváltozás körüli közgondolkodás. Már címében hordozza az üzenetet: az országgyűlés az információs önrendelkezési jogot kínálja polgárainak, amellyel szabadon élhetnek, a jog által szabott keretek között. Mindent szabad tehát, amiről az egyén úgy gondolja, hogy személyes kibontakozása érdekében szükséges, vagy akár csak hasznos lehet.

Szabadon járhatja be az internet kínálta utat az információk keresésétől kezdve az e-mail használatán, on-line fizetési műveleteken át a közösségi oldalakig. A rá vonatkozó információkkal azt tesz, amit csak akar. Az állam nem szól bele a folyamatokba. Ha a felhasználó el akarja mesélni az internet nyilvánossága előtt élete történéseit, gondolatait, családi bajait, vagy éppen vagyoni helyzetét, a közhatalom nem szól közbe. Az állam nem kívánja az ilyen magatartásról lebeszélni polgárait, hiszen éppen ő garantálja az információs önrendelkezési jogot, valamint az erről szóló törvényben az adatok jogellenes kezelésével összefüggő jogosultságokat és ezek kikényszerítését.

Elkerülhetetlen az internet használata, vagy szabad döntés kérdése?

Hosszúra nyúló fejtegetéshez vezetne annak részletes elemzése, hogy vajon a felhasználónak van-e választási lehetősége az internet használatát illetően. Elkerülhető a világhálón való megjelenés, vagy elkerülhetetlen? Lehet-e a mai körülmények között teljes életet élni e-mail cím, on-line hírek olvasása, vagy éppen facebook tagság nélkül?

Vegyünk hétköznapi példákat. Külföldön élő rokonokkal, barátokkal az egyetlen racionális kapcsolattartási forma az internethez vezet: e-mail, skype és egyéb csatornák használatához. A sárga csekkekkel a postán való sorban állás egyetlen ésszerű kiváltása a netbank használata. Vagy egy másik tapasztalat: a hazai rendezésű világvárosra jegyet keresve szembesül azzal a felhasználóval, hogy a jegyirodában tíz százalékkal drágábban szerezhető be a belépő, mint on-line módon. Nem nehéz ezután a választás. A sor még hosszan folytatható lenne. Számos körülmény tereli tehát a felhasználókat

---

⁵ Indokolásában ezt az érvelést követi a 15/1991. (IV. 13.) ABH

⁶ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény

tömegeit az on-line műveletek, ehhez kapcsolódóan pedig személyes adatok különböző szereplőkkel való megosztásának irányába.

Adataink piaci értéke és az egyén alkupozíciója

Akár önkéntes, akár csak részben önkéntes az interneten való megjelenésünk, fogadjuk el, hogy némi befolyása akkor is marad az egyénnek az internet használatát, valamint adatai megosztását illetően. Eddig a pontig szabad a döntése, és nem tovább. Ezt követően ugyanis az adatai útját illetően két típusú szakértővel fog találkozni: egyrészt olyanokkal, akik nem mernek biztosat mondani az adatai valódi útjáról, másrészt az adatok felhasználásában olyan érdekeltekkel, akik nem mernek beszámolni neki adatai valódi útjáról.

Adataink üzleti érdekek szolgálatába állíthatók, ezt vitatni nem lehet. Az üzleti érdeket szolgálni képes javaknak (nevezzük most így a személyes információkat is) piaci értéke van. Mivel az adatok útja és felhasználása gyakorlatilag követhetetlen, az adat alanya sosem lesz alkupozícióban, hogy adatai „áráról” annak felhasználójával megegyezhessen. Különösen igaz ez egy olyan piacon, amely bizonyos szegmenseiben monopolisztikus (91,2%-os piaci részesedés esetén beszélhetünk erről).

Magára maradt tehát az egyén a korlátlan információs önrendelkezési jogával abban a közegben, ahol az on-line piaci szereplők profitjuk maximalizálására törekednek. Joggal adódik a kérdés: tisztességes módon oszlik-e meg a személyes adatok termelte haszon a különböző szereplők között? Ennek a kérdésnek a kapcsán fel szokták hozni érvként, hogy bizonyára mindenki kapott már valamilyen ellentételezést személyes adatai megadásáért. Kapott kedvezményeket például biztosítás megkötésekor mobil telefonszámának megadásáért, plusz hűség pontokat vásárlói pontgyűjtő kártya regisztrációja során. De ezek esetleges és ritkán adódó alkalomhoz kötődő kompenzációk, és csak akkor érvényesíthető előnyök, ha a felhasználó többlet adatokat ad meg.

Az egyén helyett az állam léphet fel a közösség érdekeiért

Ha az egyén nem tudja adatai felhasználása kapcsán érdekeit érvényesíteni, akkor szükségszerűen merül fel a kérdés, hogy az egyének közössége tud-e közös érdeket érvényesíteni? Anélkül, hogy terméketlen fejtegetésekbe és felsorolásba kezdenénk a lehetséges egyeztetések szóba jöhető fórumairól és résztvevőiről, ki kell mondani, hogy a közösség érdekében az állam léphet fel a leghatékonyabban. Kézenfekvő, hogy az állami szabályozás fogalmazhatja meg azt a közérdeket, amely az egyéni érdekek összességéből adódik, azonban az alkupozíció hiánya miatt az egyes felhasználó szintjén nem érvényesíthető.

Hogyan fogalmazható meg az igény a legcélravezetőbb módon? Kétarcú helyzettel állunk szemben, ugyanis az állam nem tilthatja, korlátozhatja az olyan folyamatokat, amelyeket az információs önrendelkezési jog szavatolása révén végső soron maga is támogat; ezzel egy időben nyilvánvalóan nem célja a gazdasági tevékenységek visszafogása, hiszen a piac működése termeli ki azt a profitot, amelynek felhasználását az állam különböző eszközökkel a közjó szolgálatába állíthatja.

A személyes adatok felhasználásával elért haszon megosztása – személyes adat termékdíj bevezetése

Itt jutottunk el érvelésünk leglényegesebb pontjához: a magyar felhasználók közössége a legritkábban részesül abból a profitból, amelyet az ő adatai felhasználása révén termelnek – zömmel nem magyarországi cégek. Milyen módon lehetne mégis a magyar szabályozás alá vonni az ilyen jellegű, profitot eredményező tevékenységeket? Úgy, hogy kimondjuk azt, amit már a luxemburgi bíróság is kimondott: a személyes adatok profitot célzó felhasználásának szabályait annak a közösségnek a jogához kell igazítani, amelynek tagjaira vonatkozó információk a társaságnak hasznot hoznak.

Választás kérdése, hogy a leírt elvi alapon milyen megoldást részesít előnyben a jogalkotó. Amint a jelen írás címe is jelzi, a legkézenfekvőbbnek a személyes adatok felhasználására vonatkozóan egy termékdíj szerű közteher meghatározását tekinthetjük. Az adatok kezelője az egyének magánszférájához kötődő információkat hasznosít, ezáltal megjelenik egy bizonyos kockázat az adatalany szintjén. Erre az adekvát válasz egy termékdíj jellegű kötelezettség meghatározása, amely természetesen a felhasznált adatok, illetve felhasználók számához, és az információk természetéhez is igazodhatna.

Írásomban szándékosan nem kívántam különbséget tenni a különböző, világhálón elérhető szolgáltatások között. Vannak ezek között olyanok, amelyek munkahelyek teremtése, közterhek megfizetése és egyéb kötések révén a közösség számára kézzelfogható előnyöket hoznak. Gondolhatunk itt például a web áruházakra.

A jelen írásban megfontolásra javasolt termékdíj kifejezetten azokat a szolgáltatásokat érintené, amelyek a közösség számára nem nyújtanak viszonzást azért a profitért, amelyet a tagjai adatai felhasználása nélkül nem tudnának megtermelni.

Amennyiben a termékdíj mértékét és alkalmazási körét a jogalkotó helyesen állapítja meg, úgy az a közösség érdekeinek érvényesítésén, valamint az adatok felhasználásával megtermelt profit tisztességes megosztásán túl minden bizonnyal hozzájárul majd az adatok körültekintőbb gyűjtéséhez és felhasználásához is.

Szabó Endre Győző

Magyar absztrakt:

A nemzetközi jogi gondolkodást régóta foglalkoztatja a személyes adatok kezelésével kapcsolatban a területi hatály kérdése. Az internetes adatkezelések, határokon átnyúló szolgáltatások esetében sokan azt sugallják, hogy a kérdés a gyakorlatban megoldhatatlan: a globális piaci szolgáltatásokra berendezkedett szereplőtől nem várható el, hogy országonként különböző adatvédelmi rezsimeknek feleljen meg. Az Európai Unió Bíróságának a Google keresőmotorjával kapcsolatos ítélete (C-131/12. számon, az eredeti indítványozó, a spanyol Costeja ügyében) megerősítette azt az európai törekvést, hogy az uniós szabályozás területi hatályát a globális szereplők által nyújtott on-line szolgáltatásokra is kiterjesszék. Nem véletlen, hogy a globális, főként egyesült államokbeli cégek ez ellen a megközelítés ellen sokáig tiltakoztak. Ennek oka nem csak abban keresendő, hogy a nemzeti jogszabályoknak való megfelelés erőfeszítéseket igényel a globális szereplőtől. A tét ugyanis nem csupán a felhasználók magánszféráját fenyegető veszélyekben ragadható meg, hanem adózási jellegű is.

Addig, amíg az interneten megvalósuló adatkezeléseket egyfajta jogon kívüli területként határozták meg, ez a kérdés fel sem merült. A Costeja ítélet óta azonban világos hivatkozási pont áll rendelkezésre: amennyiben az adatkezelés kapcsán az adott közösséghez (országhoz) tartozó személyek adatokat felhasználva profitot termelő szolgáltatást nyújtanak, az adatalanyok „személyes joga” tiszteletben tartandó. Személyes adat és profit, a közösséghez tartozó személyek magánszférája, valamint az ehhez kötődő üzlet a kulcsszavai annak az európai szinten egyelőre ki nem tárgyalt konfliktusnak, amelynek megoldására a személyes adat termékdíj bevezetése javasolt. Ilyen módon lehetne a személyes adatok felhasználásával, végső soron pedig a magánszféra on-line feltárásával kapcsolatban kialakult nem kívánatos gyakorlatot ellensúlyozni, az ebből megtermelt profitot tisztességes módon megosztani az on-line szolgáltatások nyújtói és a magánszférájukkal „fizető” közösség között.

Abstract in English

It has long been debated as to where the territorial boundaries of data protection legislation lie in the online world. It is often said that there are no exact lines dividing national legislation regarding online services. It is also impossible to expect a company, acting on the global field, to respect and follow every piece of legislation mandated by the numerous data protection authorities out there. The Court of Justice of the European Union's decision regarding Google's search engine (in Case number C-131/12, also mentioned as the 'Costeja case') supports EU efforts to expand Union legislation's territorial effect on online services. It is easy to understand why global companies, some of which are based in the USA, have been opposed to this approach. Compliance with various national legislation requires a great amount of work from the data controller. However, more is at stake than the privacy of internet users. Taxes are also at stake. The justification for the Costeja decision has far reaching implications: the fact that a company makes use of data belonging to people from another state, in the pursuit of profit, makes the data protection law of the concerned state applicable. In this light, the article concludes that it is fair to share the profit that is gained by using data from the citizens in question. Profit can be made by introducing a sort of "product fee" that is imposed on data controllers who pursue profit by using personal data. This fee would not only result in a fair share of financial benefits for the company and affected citizens, but also in fostering data protection.